

VERSLAG VAKJURY ARCHITECTUURPRIJS LEUVEN 2015

De jury voor de Architectuurprijs Leuven 2015 heeft van bij het bekijken van de inzendingen besloten twee architectuurprijzen uit te reiken. Een prijs voor een groot gebouw en een prijs voor een klein gebouw.

Je moet klein beginnen.

De woning Beerten & Weynants te Wilsele vertrekt vanuit de gedurfde idee dat groter niet altijd beter hoeft te zijn. Kwaliteit wordt niet verkocht per vierkante meter. Geen uitbouw maar een inbouw dus. Op een onherbergzaam perceel langsheen de spoorlijn wordt de architectuur tot haar essentie herleid. Het ontwerp van Guerilla Office trekt zich terug binnen de beschutting van de steense muren van een oud woonhuis met stal. Binnen- en buitenruimte vinden er elkaar in een gedwongen maar succesvol huwelijk tussen een leefruimte buiten en een eetkeuken binnen. Alles in deze woning is interieur; oude raamopeningen zijn dichtgemetst en de op de zijgevel verlopende schuine regenwaterafvoer in opbouw wordt triomfantelijk buitengesloten. Een helder idee maakt hier een ander leven. Van het moment dat je de oude dorpel overschrijdt kom je in een andere wereld terecht. Een groots gebaar in een bescheiden opdracht.

Even indrukwekkend is de bravoure waarmee architect Rob Mols de woning Borremans concipieert. Op een kavel van 31 m² bestaat hij er in ruimte terug te geven aan de straat, onder de vorm van een overdekte portiek waarin de fiets kan worden gestald. Dit is een woning die de stad als omgeving wil vieren, en precies in de beperkingen van kavel en straat haar opdracht vindt. De gevel is opgebouwd uit witte aluminium platen, waardoor het kleine huis met het nodige zelfvertrouwen zijn plaats in de straat inneemt. De plantekeningen hebben niet de pretentie meer te zijn dan multiplicaties van de kavel in de hoogte, waarbij op elke verdieping een andere functie haar plaats vindt. De woning wordt bekroond met een royaal dakterras met een fantastisch uitzicht op de pannendaken van de Leuvense binnenstad. Veel stedelijker kan een woning niet zijn. Er zijn dus kleine gebouwen die groot kunnen zijn. De woning Borremans van Rob Mols is de eerste winnaar van de Architectuurprijs Leuven 2015.

Net zo wit als de woning van Rob Mols verschijnen twee recente projecten van Stéphane Beel Architecten in Leuven. Het eerste project is de fameuze Balk van Beel, het eerste 'BREEAM outstanding' gebouw op het Europese vasteland en alleen al daarom een project waar niet voorbij aan kan worden gegaan. De balk is één van de vele ontwikkelingen langs de Vaartkom, maar is door de duidelijkheid van het gebaar veel meer dan dat. De compromisloze materialiteit en inplanting haaks op het water doen bijna brutaal aan, maar zijn vooral een uiting van het optimisme en de verwachtingen die het project tegenover de ontwikkelingen in haar directe omgeving koestert. De balk moet hier de ruggengraat van de toekomstige ontwikkelingen worden, en schrikt daar niet voor terug. Hier worden bakens verzet, door de intelligente ontsluiting van de trapzalen op zowel het maaiveld als de verdiepingen, de intrigerende mix van types en verschillende soorten buitenruimtes, en, tot slot, door het ondergeschikt maken van de 185 meter lange gevels aan het geweld van beide gebouwkoppen, die door hun specifieke profiel erin slagen de lengte van het gebouw ook in de korte gevels te thematiseren.

Robert Ryman is jammer genoeg niet aanwezig in de zaal. Want ook het Psychiatrisch Centrum Gasthuisberg is wit én van de hand van Stéphane Beel. De stedenbouwkundige setting en zeker de adressering van het gebouw zijn er minder spectaculair, hoewel het profiel van de straatgevel meteen beklijft. Maar een psychiatrisch centrum is een architectuur van het interieur, en het is pas binnen dat de volle kracht van dit ontwerp wordt geopenbaard. Het centrale atrium over drie bouwlagen schikt in één beweging het hele programma op de juiste plaats, daarbij slim gebruik makend van de schuine hoek waaronder de straat op het masterplan insnijdt. Hier toont Beel zich de meester van het organigram, en van de circulatie. En van de beheersing van de architectuur van het grote gebouw, voorwaar een zeldzaam goed.

Het derde grote gebouw en de laatste genomineerde tenslotte is De Hoorn, gelegen op de kop van de Vaartkom. Het verhaal van De Hoorn is intussen genoegzaam bekend, maar kan niet genoeg worden verteld. Na jaren leegstand werd de oude fabriek van Stella Artois een tiental jaren geleden gekocht door 7 Leuvenaars 'met het zot in de kop'. Er was geen budget. Er was geen programma. En dan toch 360 architecten uit Gent. Die 360 verschillende ingrepen op dit gebouw loslieten. De ongelofelijke diversiteit aan ruimtes en structuren van het gebouw werd honderd jaar geleden geboren uit het specifieke gegeven van een volledig brouwproces, dat begrijpe wie kan vertikaal werd georganiseerd. Dat specifieke amalgaam van kamers, balken, gaten en muren kon alleen in zijn volle veelheid worden benaderd, waarbij elk probleem en elke plek van een specifieke oplossing werden voorzien. En hoe al deze oplossingen in feite ontwerpen zijn, en al deze ontwerpen in feite één zijn, dat is het geheim van De Hoorn. Van haar verschijningsvorm, van haar functioneren, van haar architectuur. Ik zeg 'haar', want ja, De Hoorn is een vrouw. 360 architecten is de tweede winnaar van de Architectuurprijs Leuven 2015.

De 5 genomineerde werken gaan, zoals Joeri De Bruyn in zijn essay in de publicatie aangeeft, alle over engagement. Enkel betrokkenheid, van bouwheren en architecten, leidt tot goede architectuur. Deze prijs is er dus niet één van de gebouwde vorm. Het is de waardering van de jury voor de terughoudendheid van de woning Beerten & Weynants, voor de budgetvriendelijkheid van de woning Borremans, voor het stedelijke gebaar van de Balk, het inlevingsvermogen van het psychiatrisch centrum, en voor het burgerplatform en het improvisatietalent van De Hoorn. Goede architectuur is betrokkenheid. De jury dankt u.